

Bo 5786 - 'Kom'.

Exodus - Sjemót 10:1 - 13:16.

Jeremia 46:13 - 28 & Romeinen 9:14-28.

In het kort:

De hovelingen van Farao zijn wanhopig. Toch blijft Farao weigerachtig. Wel wil Farao de mannen laten gaan, maar dat weigert Mosjee. Daarna overvallen sprinkhanen het land. Wat er nog over was van veldgewas en bomen vreten de sprinkhanen aan. Desondanks volhardt Farao in zijn weigering. Dan daalt een tastbare duisternis over het land maar ook dat verandert Farao's houding niet. Dan volgt een uitgebreide instructie over het Pesachoffer (waarvan het bloed aan de deuren gesmeerd moet worden) en het wegruimen van het gezuurde (chameets). Tenslotte sterven alle eerstgeborenen van Egypte van zowel mens als dier. Na deze verschrikkelijke gebeurtenis dringt Farao er bij Mosjé en Aharon op aan ogenblikkelijk te vertrekken. Hierna volgen de geboden van Tefillien en het lossen van mens en dier. (NIK)

Commentaar: Torah – het doel van de uittocht!

Wat is de Torah? De Torah was het doel van de uittocht. Torah in de diepste zin betekent een voortdurend najagen van de Enige Echte Waarheid, objectief en zonder vooroordeel. Het moeilijkste voor de mens is zichzelf te veranderen; ook de vrije mens kost het enorme moeite om af te stappen van zijn eigen ideeën, gewoontes en opvattingen. Hij moet bereid zijn steeds nieuwe uitgangspunten te kiezen. En dit is het eenvoudigst indien hij letterlijk nergens aan vast zit, maar vrijheid is niet vanzelfsprekend.

Vrijheid moet je leren!

Vrijheid heeft drie belangrijke structuren nodig: ouderschap, onderwijs en herinnering.

Je moet je kinderen vertellen over de slavernij en de lange reis naar de vrijheid. Ze moeten jaarlijks het brood der verdrukking eten en de bittere kruiden van de slavenarbeid proeven. Ze moeten weten hoe onderdrukking voelt als je wilt dat ze er elke generatie opnieuw tegen vechten. Zo werden de joden een volk met een passie voor onderwijs, een volk waarvan de burchten scholen waren en de helden leraren.

Het gevolg was dat joden al in de tijd dat de Tweede Tempel werd verwoest, sinds 70 na de gangbare jaartelling een systeem hadden ontwikkeld van algemeen verplicht onderwijs, dat werd betaald uit gemeenschapsmiddelen: Aanvankelijk kregen kinderen onderwijs van hun vader. Het gevolg daarvan was dat weeskinderen geen scholing kregen. Toen werd besloten om in Jeruzalem leraren te benoemen, die kinderen les gaven. Een vader (die buiten de stad woonde) kon zijn kind brengen en het laten onderwijzen.

Maar weeskinderen kregen daarmee nog steeds geen onderwijs. Toen werd er besloten om leraren aan te wijzen in elk district en uiteindelijk werden er leraren aangewezen in elke provincie en stad.

En de kinderen vanaf de leeftijd van zes en zeven jaar werden onder hun hoede geplaatst.

Ter vergelijking: in Engeland kwam er pas een algemene leerplicht in 1870. In Amerika duurde het tot 1852 (Massachusetts) en tot 1918 (Mississippi). En in Nederland werd de algemene leerplicht in 1901 ingesteld.

Geen ander geloof heeft meer waarde gehecht aan studie.

Geen geloof heeft onderwijs een hogere positie toegekend in haar gemeenschappelijke prioriteiten.

Vanaf het allereerste begin wist Israël dat vrijheid niet ontstaat door wetgeving en niet behouden kan worden met politieke structuren alleen.

En Wat moesten de Joodse kinderen leren? Om te beginnen oud-Hebreeuws om zelf de Tenach te kunnen lezen. Maar daarna vrijheid. Joodse kinderen moesten beseffen dat ze ooit een slavenvolk waren, maar dat ze bevrijd waren uit Egypte. **Daarom is het doel van het leven om samen de vrijheid te bewaren!**

Vrijheid is in ons moderne denken is echter iets geworden waar je vooral recht op meent te hebben:

- Ik ben vrij om te gaan en te staan waar ik wil
- Ik moet kunnen zeggen wat ik wil
- Echte vrijheid wil zeggen dat ik zelfs ook het recht hebben om een ander te kwetsen

- Ik moet voor mezelf opkomen, want een ander doet dat niet
- Ik moet vooral genieten van het leven, want ik leef maar even

Volgens de Tenach is wat hierboven staat veel te weinig voor echte vrijheid. Omdat je als Jood ooit bevrijd bent uit het slavenhuis, moet je beseffen dat je zomaar van slaaf zelfs slavendrijver worden kan.

Vrijheid in Joodse zin is de vrijheid om af te zien van rechten die jij hebt om daarmee de vrijheid van je medemens te vergroten. Vrijheid is dus nooit iets dat alleen voor jou geldt, maar altijd gericht op de hele samenleving. Daarom staat de Tenach vol aanwijzingen om te garanderen dat de vrijheid wordt bewaard.

Is vrijheid een keuze?

Leidt mijn gedrag werkelijk tot vrijheid voor mijn medemensen?

Alleen die vraag leidt volgens mij tot een samenleving waar vrijheid centraal staat, niet alleen voor individuele mensen, maar voor het hele land. Het is te hopen dat men in niet alleen in Israël, maar dat ook alle gelovigen uit de volkeren die de Eeuwige de enig en ware G'd willen dienen, die vrijheid weer willen leren en van daaruit naar hun naasten willen delen en uitdragen.

Het boek *Exodus* vertelt het grote verhaal van bevrijding uit slavernij. Maar vrijheid is geen gegeven. Zij moet geleerd, geoefend en doorgegeven worden – steeds opnieuw.

Bronnen: Jonathan Sacks - parasja Bo met bewerking en Aart Veldhuizen en een beetje van myself.

Shabbat Shalom. *Rinze.*